

աշխատակցութիւնը բերած է նաեւ Պր. Ներսէս Գասպեան, տպագրութեան գործին մէջ նախաձեռնութիւն ունի Սլիվէնի հայ համայնքը, ուր լոյս կը տեսնէ թերթը:

Նման ձեռնարկ մը կատարուած էր արդէն անցեալ տարի Սլովոյ եւ Փոխտոպ պուլ-զար թերթերու միջոցաւ՝ միշտ հայասիրական տաք շունչով:

ԱՆԻ ՏԱՐԵԳԻՐԻՔ (Պուրէշ, 1942) Գեղարուեստական հրատարակութիւն մը հարուստ ու հետաքրքրական նիւթերով, կատարուած հայ գրի անխոնջ մշակներէն՝ Յ. Ճ. Սիրունիէն, որ Ռումանսայ գաղութի մէջ կ'աշխատի ծաւալելու հայ մտաւորական արժէքները: Սոյն Տարեգիրքը բաղկացած է 543 էջերէ, ուր ուսմաներէն լեզուով ամփոփուած են այն բոլոր ծանօթութիւնները՝ որոնք կը հետաքրքրեն օտարը՝ հայ ժողովուրդի նկատմամբ, որ իր համեստ բաժինը բերած է արուեստի եւ գիտութեան զանազան մարզերու մէջ: Հոն կը խօսուի հայ լեզուի, պատմութեան, մանրանկարչութեան, հայ թատրոնի, ասորիներու, երաժշտութեան, ճարտարապետութեան, հայ դրամներու եւ տարազներու եւ լայնօրէն հայ բանաստեղծութեան վրայ...: Յօդուածները աշխատուած են եւ կը պարունակեն շատ շահեկան տեղեկութիւններ. մաս ունին հոն նաեւ եւրոպացի նշանաւոր գէմքեր, ինչպէս Շարլը Տիլ, որ երեւելի բիւզանդագէտ եւ արեւելագէտ մըն է:

Փափաքելի էր որ Պր. Սիրունի, որ յատուկ յարմարութիւն ու ճաշակ ցոյց կու տայ այս տեսակ աշխատութիւններու համար ալ, հայերէն լեզուով հիմնէր ողբ-թէղիկին պակասը լեցնող լուրջ տարեգիրք մը:

Հոս կը նշանակենք նաեւ ժամանակին ստացուած

ՀԱՅ ԽՕՍՆԱԿ ՏԱՐԵԳԻՐԻՔ (1941), պատրաստուած Զարմայր Ծ. Վ. Կէզիւկեանէ եւ Թորոս Աղատեանէ: Խմբագրողները ջանացած են որքան հնար է տալ պոլսահայ մեր հասարակութեան ընկերա-

յին ու եկեղեցական կեանքի մասին տեղեկութիւններ, ինչպէս նաեւ միջազգային արժէքներու մասին հայ ժողովուրդի զարգացման նպաստող ծանօթութիւններ:

Ուշագրաւ է հոն յատկապէս Տիկին Վ. Հաճնլեանի բանաստեղծական տաղանդի յայտնութիւնը, որուն մէկ նմոյշը գրուած է եւ կը խոստացուի որ մօտերս պիտի հրատարակուի իր Արտի պահեր քերթուածներու հաւաքածոն:

Հին ՌԻ ՆՈՐ ՏԱՂԵՐ, հեղ. Վահրամ Թաթուլ (Փարիզ, 1941):

Բանաստեղծը որ հեղինակն է այս հրատարակուած կտորներուն, դասերկեր եղած է Միսաք Մեծարենցին 1901-1903 տարեւորջաններուն Ղալաթիոյ աղագային Կեդրոնական Վարժարանին մէջ, եւ կը զգացուի որ անկէ խորհրդապաշտ քերթողութեան շնչով մը առած է: Դժբախտաբար սակայն Վ. Թ. փոխանակ գրական ուղղութեամբ առաջ տանելու իր զարգացումը, դէպքերու բերումով ստիպուած է 1903—1908 հետեւիլ ճարտարապետական ճիւղին: Ինքնազարգացման արդիւնք կ'երեւի իր գրական եւ մտաւորական պատրաստութիւնը: Մասնակցած է ժամանակին գրական շարժումներուն, մտած «Աղլակ» շարժաթերթի խմբագրական մարմնոյն մաս կազմելու Լ. Էսաճանեանի, Գեղամ Բարսեղեանի, Ահարոն Տատուրեանի եւ ուրիշներու հետ, երբ Փրանսական խորհրդապաշտ դպրոցի արուեստը մեր մէջ ներմուծելու կրկին հոսանք մը ստեղծուած էր՝ Կոստան Զարեանի եւ Մեծարենցի «Մեհեան» թերթին կատարած գերէն վերջ:

Վ. Թ. առաջին անգամ է որ հատորի մը մէջ ամփոփելու գաղափարը կ'ունենայ իր երգերը, որոնք 1907-1940 երկար տարիներու ներշնչումներն են: Ինչ որ կ'երեւի բանաստեղծութեամբ քիչ կը զբաղի կամ քիչ ժամանակ ունի զբաղելու: Հատորը շատ վտիտ է, ներքին պարունակութիւնը կը բաժնուի հետեւեալ շարքերու՝ Արմենականի, Ժառանգաբեր, Սիրոյ եւ Արմենականի երգեր, Մանկական աշխարհ: Պր. Ա. Զօպանեան բաւական ընդարձակ

յառաջարանով մը կը ներկայացնէ զայն հրապարակին՝ դժելով անոր կեանքին ու գրական գործունէութեան շրջանը՝ յարակից լայն տեղեկութիւններով որ օգտակար են անշուշտ նոր հասնող սերունդին համար՝ իրեն պատմական ծանօթութիւններ մեր պոլսահայ գրական շարժումներու մասին:

Հատորին մէջ ամփոփուած կտորներէն կը տեսնուի որ Վ. Թ. որոշ եւ յայտնի գաղափարախօսութենէ մը տարուած չէ, որ ընթերցողը կարենայ իսկոյն բնորոշել զայն իր ուրոյն նկարագրով: Պէտք է ըսել որ ունի զգալու եւ արտայայտուելու իւրաքանչեւ մը, տեսակ մը նորութեան ձգկող կերպ մը որ արտաբնական պիտի ըստէր, եթէ ան յօրինուածքի արտաքին պարզութեան հետ չզնչեր անոնց մէջ խորհրդաւոր հմայք մը որ ծածկուած է եւ որ հասկնալու համար հարկ է կրկին ու կրկին կարդալ:

Իր երգը եղականութիւն ունի եւ համեմատութեան կէտեր վերջին շրջանի Ա. Տատուրեանի հետ աւելի՝ քան իր խմբակին պատկանող ուրիշ ո՛ր եւ է բանաստեղծի: Մեր կարծիքով ան մտահոգուած է տողերու անսայթաք կատարելութեամբ եւ արուեստի պահանջներով, ու այդ ճիգին մէջ կը կորսուի ինքնարուելի զգացումներու եւ գաղափարներու հիւթեղ բաժինը, երգը գրաւիչ ու համեղ դարձնող այն գեղեց-

կութիւնը՝ որ մտքին հետ կը խօսի: Բնականութիւնը, ու ձեւի եւ գաղափարներու ներդաշնակութիւնը կարեւոր պայմաններէն են բանաստեղծութեան: Սակայն մենք հոս գիտաւորութիւն չունինք լրիւ վերլուծում ընելու Վ. Թ. ի գործին. ատ կը վերապահենք մինչեւ անոր երկերու ամբողջական հրատարակութիւնը՝ կատարեալ գատարան մը կարենալ կազմելու համար ու դասելու զինքը մեր գրական պատմութեան մէջ գրաւելիք իր բուն տեղը:

Ուրախութեամբ խմացանք աղագային օրաթերթերէն որ Փարիզի մէջ աղագային կեանքի փոքրիկ շարժում մը արդէն գոյացած է վերստին, մեռելութեան ենթարկուած ամուլ տարիներէն վերջ հանդէսներով, գրական ակումբներով, ներկայացումներով ու հրատարակութեամբ: Ու ներկայ տարւոյս մէջ Պր. Ա. Զօպանեան լոյս ընծայած է Քուչակեան տաղաշարքերու ամբողջական հաւաքածոն, գործ մը շատ շահեկան, զոր կը յուսանք մօտերս ստանալ. նմանապէս Պր. Շ. Միսաքեան կազմած է Հայկաշէն անունով՝ թեթեւ եւ ժողովուրդին ընթերցասիրութիւնը յաղեցնող ամփոփոյք մը արդի հայ գրողներու կտորներով: Շնորհակալ ենք ազնիւ Պր. Տօքթ. Արզումանեանին՝ որ հաճած է Միլանէն զրկել մեզի օրինակ մը այդ գործէն:

ԽՄԲ.

ՄՏԱՇՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մանուկ անո՛յշ եւ չքնաղ,
Յատակն ինչո՞ւ կը դիտես
Վրճիտ ջուրին այդ խաղաղ:

— Զիս հոն տեսայ նրկարուած,
Եւ իմ անգուսպ հրմայէն
Աչքս մընաց հոն պաղած:

Մանուկ գիտցիր՝ որ հոգւոյդ
Ամբիծ պատկերը տեսար,
Ելած ձեռքէն Աստուծոյդ:

Պահէ՛ գայն միշտ անպղտոր,
Զի հոն գլխուս միշտ տեսնես
Գեղեցկութեա՛մբ բոլոր:

Հ. Ա.